

Червона Світлана Петрівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики,
ІТ та математичних методів в економіці;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

СИСТЕМА СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

24 лютого 2022 року життя в Україні розділилось на мир і війну. Не зважаючи на те, що війна з росією почалась ще у 2014 році, особливо гостро її жахіття ми відчули саме 24.02.2022 р. та продовжуємо відчувати й зараз.

Війна вплинула на всі сфери життя України, і це знайшло своє відображення в зміні багатьох статистичних показників.

Для аналізу економіко-соціального потенціалу та безпеки України доцільно використовувати наступні блоки показників, які в умовах воєнного стану зазнали найбільших змін [1, 2, 3, 4]:

1. Демографічні показники:

- кількість населення (воєнний стан призвів до значного зменшення чисельності населення через еміграцію, внутрішнє переміщення та втрати внаслідок бойових дій);
- кількість біженців та внутрішньо переміщених осіб (цей показник різко зріс через активні бойові дії, що змусило мільйони людей залишити свої домівки);
- природний приріст населення (війна негативно вплинула на народжуваність, а також спричинила зростання смертності як серед цивільного населення, так і серед військових).

2. Економічні показники:

- ВВП (багато підприємств було зруйновано або зупинено через бойові дії, різко скоротилися інвестиції);
- зведений бюджет (через збільшення витрат на оборону та гуманітарну допомогу відбулися зміни у доходах та витратах державного бюджету);
- державний борг (необхідність фінансування військових дій та відновлення інфраструктури призвело до зростання державного боргу);
- обсяги інвестицій (через підвищені ризики та нестабільність спостерігається зниження обсягів внутрішніх та зовнішніх інвестицій);
- валютні резерви (відбулися зміни у валютних резервах через коливання валютних курсів та необхідність підтримки економіки);
- виробництво сільськогосподарської продукції (відбулося зниження обсягів виробництва через окупацію територій та руйнування сільськогосподарської інфраструктури);

- обсяги промислового виробництва (спостерігається зниження обсягів виробництва через руйнування підприємств та перебої в постачанні сировини);
- інфляція (зміна курсу національної валюти, знищення інфраструктури, зростання цін на енергоносії та продукти харчування призвели до зростання інфляції);
- зайнятість та безробіття (через закриття підприємств та евакуацію бізнесу багато людей втратили роботу; зміни на ринку праці, включаючи залучення населення до оборонних і гуманітарних заходів, вплинули на структуру зайнятості);
- експорт та імпорт (через блокаду морських портів та руйнування логістичних ланцюгів різко скоротилися обсяги експорту та імпорту).

3. Інфраструктурні показники:

- стан інфраструктури (війна спричинила значні пошкодження промислових об'єктів, транспортних мереж, електростанцій та житлових будівель, що призвело до необхідності обліку руйнувань й оцінки вартості відновлення);
- постачання електроенергії та води (через пошкодження інфраструктури відбуваються перебої з постачанням електрики та води, що суттєво впливає на якість життя населення та роботу бізнесу).

4. Соціальні показники:

- рівень бідності (війна спричинила зниження рівня життя населення, що призвело до зростання показника бідності, адже багато людей втратили джерела доходу через руйнування бізнесу та змушені були покладатися на гуманітарну допомогу);
- соціальні виплати (Уряд змушений був збільшити обсяги соціальних виплат: допомога внутрішньо переміщеним особам, пенсії, виплати по інвалідності).

5. Здоров'я населення:

- захворюваність та смертність (війна призвела до зростання захворюваності, кількості поранених та загиблих, погіршення психічного здоров'я населення);
- доступ до медичних послуг (спостерігається погіршення доступності медичних послуг через руйнування медичних закладів та евакуацію медичного персоналу).

6. Освітні показники:

- кількість учнів та студентів (через переміщення населення та руйнування навчальних закладів спостерігається зменшення кількості учнів та студентів);
- якість освіти (відбулося погіршення якості освіти через перехід на дистанційне навчання та обмежені ресурси).

7. Екологічні показники:

– якість навколишнього середовища (через військові дії, зокрема обстріли, вибухи та пожежі, а також руйнування промислових об'єктів та інфраструктури відбулося забруднення повітря, води та ґрунтів).

8. Показники безпеки:

– кількість злочинів (зміни у рівні злочинності через соціально-економічні труднощі та нестабільність);

– кількість надзвичайних ситуацій (зростання кількості надзвичайних ситуацій через військові дії та руйнування інфраструктури).

9. Гуманітарні показники:

– міжнародна допомога (збільшилась потреба в міжнародній підтримці);

– гуманітарна допомога (зросли обсяги матеріальної, продовольчої та медичної допомоги, яку Україна отримує від міжнародних партнерів).

Проте, наразі важливими для аналізу безпекового аспекту, а саме, військового потенціалу країни, можна визначити також наступні показники, які повинні бути доступними лише для обмеженого кола користувачів:

– чисельність військових;

– чисельність військовозобов'язаних;

– кількість мобілізованих осіб;

– втрати серед військових (кількість загиблих та поранених військовослужбовців);

– кількість техніки та озброєння (власних, а також отриманих від міжнародних партнерів зразків озброєння).

Розглянуті вище блоки статистичних показників взаємопов'язані та потребують ретельного моніторингу для прийняття адекватних рішень у сфері управління державою під час війни та післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Статистична інформація. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua>

2. Макроекономічні показники. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>

3. Погарська О. Українська економіка під час війни: стан, виклики та перспективи. *Настановча сесія змагання "Монетарна політика: виклик НБУ університетам"*. 22 вересня 2023. С. 27. URL: https://events.bank.gov.ua/uchallenge2023/src/files/1_Pogarska.pdf

4. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. *Експертно-аналітична доповідь*. Національний інститут стратегічних досліджень. 2023. С. 14. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-05/executive-1.pdf>